

แนวทางการพัฒนาการดำเนินคดีอาญาของศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

THE DEVELOPMENT APPROACHES OF CRIMINAL PROCEEDINGS OF THE SUPREME
COURT OF CRIMINAL DIVISION FOR HOLDERS OF POLITICAL POSITIONS

กันยารัตน์ สุทธิมนัส*, ดร.ศิริโรจน์ รัฐประเสริฐ และ ดร.สมบัติ พงศพิงคศักดิ์

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2410/2 ถ.พหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

*E-mail: greatidea@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากการศึกษาพบว่าการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา มีปัญหาและอุปสรรคใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการก่อนเริ่มต้นพิจารณาคดี ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาของผู้พิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการภายหลังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543 มีบางมาตรามีได้บัญญัติให้สอดคล้องกับแนวทางในการพิจารณาคดี ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายและแนวทางปฏิบัติไม่สอดคล้องกัน การนำวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวนมาใช้เป็นหลักแทนที่ระบบวิธีพิจารณาความในระบบกล่าวหา โดยมีได้บัญญัติรายละเอียดหรือแนวทางในการพิจารณาคดี การที่กฎหมายมีได้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะในการบังคับโทษตามคำพิพากษา เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว

แนวทางในการแก้ไขปัญหานั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543 เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาคดีของศาล โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในต่างประเทศ และความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลดปัญหาและอุปสรรคของการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และสามารถนำผู้กระทำความผิดมารับโทษสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, การดำเนินคดีอาญา

Abstract

The objective of this thesis is to examine the legal prosecution against political figures. The study revealed that there were three major problems and obstacles to legal prosecution against political figures in the Supreme Court, namely related problems with the legal prosecution's prior processes, related problems with ruling by judge of the Supreme Court's Criminal Division for Holders of Political Positions and related problems with legal prosecution's post processes after the Supreme Court's Criminal Division for Holders of Political Positions had presented their sentences. These problems were caused by the inconsistency between Legal Prosecution against Political Figures Act 2542 BE and Regulation on Operation of the Supreme Court's Criminal Division for Holders of Political Positions of

2543 BE. Some of the articles in the act were not properly and consistently drafted, against the prosecution regulation and hence the act and the regulations are incoherent. Also, the implementation of inquisitorial system instead of the accusatorial system, without specifying the details or guideline for prosecution, and the fact that the law does not specifically designate any specific organizations which will be responsible for enforcing the court's sentence are the causes of such problems and obstacles.

Regarding the solution of these problems, we may start by amending the Legal Prosecution against Political Figures Act 2542 BE and Regulation on Operation of the Supreme Court's Criminal Division for Holders of Political Positions of 2543 BE so that they are consistent with the court's legal prosecution processes. This can be done by using the Criminal Procedure Code, legal prosecution processes for political figures of other countries, opinions of related parties to legal prosecution of political figures to amend and improve the law. Doing so will reduce many problems and obstacles with legal prosecution of political figure, as well as successfully bring justice to the offender, truly in accordance with the law's intent.

Keywords: Holders of Political Positions, Criminal Proceedings

1. บทนำ

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง แต่กระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทุจริตและประพฤติมิชอบแต่เดิมนั้นล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดตั้งหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระ และมีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอดีต โดยเริ่มจากการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เพื่อให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการทำหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงในกรณีที่มีผู้กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอันได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือข้าราชการการเมืองอื่น รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ได้เป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือ ร่ำรวยผิดปกติ เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาหรือร้องขอให้ทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินแล้วแต่กรณี ส่วนในด้านการดำเนินคดีนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาต่อผู้

ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในชั้นศาลเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเที่ยงธรรมมากกว่าเดิม จึงได้ มีการจัดตั้งแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองชั้นในศาลฎีกาเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีของแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543 เพื่อรองรับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง¹

แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่บัญญัติรับรองการดำเนินคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้เป็นการเฉพาะดังกล่าว แต่การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังคงมีปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไขตั้งแต่กระบวนการก่อนเริ่มต้นการพิจารณา โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 25 วรรคสอง บัญญัติว่า "ในวันยื่นฟ้องให้โจทก์ส่งสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อศาล

¹ ฐานันท์ วรรณโกวิท. (2554). ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตอนที่ 2. *ข่าวเนติบัณฑิตยสภา*, 24(263), หน้า 6.

เพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน และศาลอาจได้ส่วนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร” และมาตรา 27 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในวันพิจารณาครั้งแรก เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลและศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟังและถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง” ซึ่งจะเห็นได้ว่าในวันยื่นฟ้อง โจทก์ไม่ต้องนำตัวจำเลยมาศาล แต่จะต้องนำตัวจำเลยมาศาลในวันพิจารณาครั้งแรก จึงทำให้กระบวนการพิจารณาคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่สามารถเริ่มต้นพิจารณาคดีได้ หากไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลในวันพิจารณาครั้งแรกแม้จะยื่นฟ้องต่อศาลแล้วก็ตามและศาลต้องจำหน่ายคดีออกจากสารบบความส่วนในชั้นพิจารณาคดีอาญาของผู้พิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดี ให้ศาลยึดรายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาและอาจ ได้ส่วนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร” การพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเป็นระบบวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาคดีอาญาทั่วไปในศาลยุติธรรมตั้งแต่ศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกาโดยหลักใช้ระบบวิธีพิจารณาความในระบบกล่าวหา ฉะนั้นระบบวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวนจึงเป็นเรื่องใหม่ และทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาคดีเกิดความไม่เข้าใจในระบบวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวน และนำระบบวิธีพิจารณาความในระบบกล่าวหามาใช้ร่วมกับระบบวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวนโดยขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ในชั้นกระบวนการภายหลังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาในกรณีศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยพบปัญหาเรื่องจำเลยหลบหนี ไม่มาฟังคำพิพากษา และปรากฏว่าเกือบทุกคดีไม่มีการจับกุมจำเลยมาลงโทษตามคำพิพากษาแต่อย่างใด

บทความวิจัยฉบับนี้จะกล่าวถึงปัญหาของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใน 3 ขั้นตอน ได้แก่

(1) ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการก่อนเริ่มต้นพิจารณาคดีอาญาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีไม่มีการนำตัวจำเลยมาศาลในวันยื่นฟ้องคดี

(2) ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของผู้พิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีการพิจารณาคดีที่ผู้พิพากษายังไม่ใช้บทบาทในระบบไต่สวนอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการภายหลังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา ในกรณี ไม่มีการจับจำเลยมารับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาที่มา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งกฎหมายและวิธีการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.2 เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปัจจุบัน ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2.3 เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรครวมทั้งหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อธิบายถึงเหตุผล ความคาดหวัง ในการศึกษา ค้นคว้า หรือการวิจัย

สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีพื้นฐานความคิดเบื้องต้นมาจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นหลักการพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีแนวคิดของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

โดยหลักการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันอยู่ระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและความพยายามควบคุมอาชญากรรมให้อยู่ในปริมาณน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยแนวความคิดของศาสตราจารย์เฮร์เบิร์ต แพกเกอร์ (Herbert Packer) ได้แยกออกเป็นสองหลักการ ได้แก่ หลักการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และหลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process) โดยแนวความคิดของหลักการทั้งสองนี้มีความแตกต่างกันและขัดแย้งกัน ดังนี้

หลักการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)

หลักการนี้ต้องการส่งเสริมและเน้นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งควบคุมระดับและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก โดยเชื่อว่าหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุมอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายได้ ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตจากการถูกคุกคามจากอาชญากรรม ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องมีสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดสูง และผู้ที่ถูกจับกุมได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่กระทำผิดจริง โดยมีหลักประกันแก่สังคมว่าในการดำเนินคดีอาญาจะต้องดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีความแน่นอนและด้วยความเชื่อว่าฝ่ายปกครอง (เจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการ) จะค้นหาข้อเท็จจริงในคดีได้ดีกว่าศาล การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีจะพยายามให้ยุติในขั้นต้นของกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุดและหากยอมรับว่าการค้นหาข้อเท็จจริงในขั้นตำรวจและอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้แล้ว การใช้ดุลพินิจซึ่งคดียอมสามารถกระทำได้อย่างไม่ต้องลังเล คดีอาญาต่างๆ สามารถดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้ผู้ต้องสงสัยที่เป็นผู้บริสุทธิ์ถูกปล่อยตัวโดยเร็ว และผู้ต้องหาที่มีหลักฐานว่าเป็นผู้กระทำผิดจะถูกดำเนินคดีแน่นอนเช่นกัน

หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process)

หลักนี้ยึดหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรม และไม่เชื่อ ความคิดในการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริง ดังนั้น แนวความคิดของหลักความชอบด้วย

กระบวนการทางกฎหมาย จึงไม่เห็นด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของหลักการควบคุมอาชญากรรม การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่จำเป็นต้องได้รับการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานมิให้ล่วงละเมิดสิทธิของบุคคล และต้องการให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาอย่างเป็นทางการ และเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและกฎหมายต่อหน้าองค์คณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้ากับฝ่ายใด

หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายจะมีแนวคิดตรงกันข้ามกับหลักการควบคุมอาชญากรรม โดยเน้นหนักไปในเรื่องการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนมากกว่าที่จะพยายามป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นหลักการที่ยึดกฎหมายเป็นหลัก ในการกำหนดนโยบายของรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น จึงต้องนำหลักการทั้งสองดังกล่าวมาประกอบกันเสมอ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมที่ตื่นอกจากจะต้องมีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และแก้ไขปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีและเข้าสู่สังคมได้แล้ว จะต้องมีความมาตรการที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกขั้นตอนด้วย

นอกจากหลักการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีพื้นฐานความคิดเบื้องหลังมาจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นหลักการพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีแนวคิดของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย ได้แก่ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ หลักการดำเนินคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม และหลักประกันในการพิจารณาคดี

ระบบวิธีพิจารณาความ

ระบบวิธีพิจารณาความ หมายถึง วิธีการดำเนินคดีในศาล หลักเกณฑ์การฟ้องคดีต่างๆ รวมถึงภาระการพิสูจน์ การแสวงหาพยานหลักฐานนำเสนอต่อศาลเพื่อสนับสนุนข้ออ้างข้อเถียงของแต่ละฝ่าย ระบบวิธีพิจารณาความอาญาแบ่งออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบวิธีพิจารณาความในระบบกล่าวหา และระบบวิธี

พิจารณาความในระบบไต่สวน โดยทั้งสองระบบมีวิธีพิจารณาความที่แตกต่างกัน ดังนี้

ระบบวิธีพิจารณาความในระบบกล่าวหา

ระบบวิธีพิจารณาความในระบบกล่าวหา คือระบบการดำเนินคดีอาญาที่มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่แยกต่างหากเป็น ผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนั้น การพิจารณาพิพากษาคดีในระบกกกล่าวหานี้ มีลักษณะให้ความสำคัญกับคู่ความในคดีการพิจารณาพิพากษาคดีแบบประนีประนอมเกิดจากการต่อสู้กันของคู่ความทั้งสองฝ่าย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม บทบาทของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีจะถูกจำกัดอยู่ที่การพิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอมาเท่านั้น ดังนั้นผู้พิพากษาจึงมีหน้าที่เป็นกรรมการควบคุมการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกติกาคณะที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรง ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีผู้พิพากษาจะไม่แสดงบทบาทในเชิงรุกโดยการเรียกพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าสมควรนำเข้ามาในคดีเข้ามาในศาล เพราะศาลในระบบกล่าวหาจะต้องวางตัวเป็นกลาง มิฉะนั้นอาจเกิดข้อครหาว่าเข้ามาแทรกแซงการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์ของคู่ความอีกฝ่าย

ระบบวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวน

ระบบวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวนคือ ระบบการดำเนินคดีอาญาที่ไม่มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน ให้องค์กรในการดำเนินคดีที่ต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ แต่การดำเนินคดีอาญาทั้งหมดตกอยู่ในมือของบุคคลหรือองค์กรเดียว กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญาทั้งหมดตกอยู่ในมือของผู้พิพากษาหรือศาล

ลักษณะของวิธีพิจารณาความในระบบไต่สวน ศาลเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไปจนถึงวันที่มีคำพิพากษา ซึ่งตรงกันข้ามกับวิธีพิจารณาความแพ่งที่คู่ความต้องมีบทบาทหลักในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ในวิธีพิจารณาความที่ใช้ระบบไต่สวน ต้องปรากฏเอกลักษณ์บางประการที่แสดงให้เห็นว่าศาลมีอำนาจและบทบาทในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีและแสวงหาข้อเท็จจริง เอกลักษณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้ว่าวิธีพิจารณาความนั้นใช้ระบบไต่สวน ได้แก่

มาตรการของศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริง และอำนาจของศาลในการสั่งปิดกระบวนการพิจารณาคดี

3. วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความเชิงวิชาการ คำพิพากษาของศาล เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลที่ได้รับนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลขั้นต้นและข้อมูลขั้นรอง ส่วนวิธีการในการเลือกข้อมูลจะเลือกจากข้อมูลขั้นต้นก่อน โดยคำนึงถึงความจริง ความถูกต้องน่าเชื่อถือ การเป็นตัวแทน และความหมาย

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยที่การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อดีตประธานแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจำนวน 3 คน พนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจำนวน 2 คน และ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน 1 คน

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประเด็นปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับข้อกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใน 3 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเริ่มต้นพิจารณาพิพากษาคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในกระบวนการพิจารณาความอาญาในระบบปกตินั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคแรก กำหนดให้คดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป โดยก่อนฟ้องคดีนั้น หากสำนวนของพนักงานสอบสวนส่งมาที่พนักงานอัยการแล้ว และพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้องคดี พนักงานอัยการมีอำนาจจัดการอย่างใดอย่างหนึ่ง

เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา หากผู้ต้องหอยุ่ต่างประเทศ พนักงานอัยการมีอำนาจจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดน จึงเห็นได้ว่าในคดีอาญาทั่วไป กฎหมายบังคับให้ต้องมีตัว จำเลยมาอยู่ในอำนาจของศาลตั้งแต่วันที่โจทก์ฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 168 นอกจากนี้การที่จำเลยจะต้องมาอยู่ในอำนาจของ ศาลตั้งแต่วันฟ้องคดีนั้น เพื่อที่ศาลจะได้สอบถามว่า จำเลยในคดีเป็นคนเดียวกันกับที่โจทก์ฟ้อง เพื่อยืนยันว่า จำเลยเป็นคนคนเดียวกัน ไม่มีการฟ้องผิดตัว ตามมาตรา 172

ในทางกลับกันการพิจารณาคดีของศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มิได้มีการตรวบหบัญชีของกฎหมายโดยให้ความสำคัญในการนำตัวจำเลยมาในวันฟ้องคดี แต่ไปกำหนดให้จำเลย ต้องมาศาลในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรกแทน ทำให้ กระบวนการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มิได้ให้ความสำคัญต่อ การนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาในวันฟ้องคดี ก่อให้เกิด ปัญหา ดังนี้

ประการแรก ในกรณีที่จำเลยไม่มาศาลในวัน นัดพิจารณาคดีครั้งแรก ในกรณีนี้เกิดจากการที่จำเลยไม่ ประสงค์จะสู้คดีแต่แรกหรือมีเจตนาที่จะประวิงการ ดำเนินคดีของศาล ซึ่งการที่จำเลยไม่มาปรากฏตัวในวัน นัดพิจารณาคดีครั้งแรก ทำให้จำเลยไม่เข้ามาอยู่ในอำนาจ ของศาล ศาลจึงไม่สามารถเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาคดีได้ ทำให้ต้องจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ชั่วคราว

ประการที่สอง ผลจากการที่จำเลยไม่มาศาล นี้ ย่อมส่งผลต่อการค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดี เพราะพยานหลักฐานที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรวบรวมส่งให้อัยการสูงสุด และรวมส่งไว้ในสำนวนพร้อมกับคำฟ้องยื่นต่อศาลนั้น หากมีพยานหลักฐานในส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ในชั้น พิจารณาคดี ศาลจะใช้อำนาจเรียกพยานหลักฐาน เพิ่มเติมได้เอง แต่การที่ศาลยังไม่สามารถเริ่มต้นคดีได้ จำเลยในคดีที่หลบหนี อาจมีการใช้อำนาจหรืออิทธิพล ของตนในการทำลายพยานหลักฐานดังกล่าวให้หมดไป เพื่อมิให้สืบสาวถึงตน ทำให้เมื่อศาลจะยกคดีขึ้นมา พิจารณา อาจไม่ทันการที่จะค้นหาพยานหลักฐาน เพิ่มเติม

ประการที่สาม ในคดีที่มีผู้ร่วมกันกระทำความ ผิดหลายคน เช่น ในคดีที่มีตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หากจำเลยบางคนหลบหนีไม่ปรากฏตัวในวันนัดพิจารณา คดีครั้งแรก แต่มีจำเลยคนอื่น ๆ มาศาล ศาลจะมีคำสั่ง จำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ไม่ปรากฏตัวต่อศาล และ พิจารณาคดีเฉพาะจำเลยที่มาศาลต่อไป ซึ่งเมื่อศาล พิจารณาคดีและมีคำพิพากษาแล้ว หากภายหลังจำเลยที่ หลบหนีคดีมาปรากฏตัวต่อศาล ศาลก็ต้องยกคดีที่ พิจารณาความไปแล้วขึ้นมาพิจารณาใหม่เฉพาะในส่วน ของจำเลยที่หลบหนีคดี จึงเป็นการเสียเวลา และ ก่อให้เกิดความล่าช้า ทั้งยังเป็นการทำงานซ้ำซ้อน เพิ่ม ภาระแก่ศาลโจทก์ พยาน เป็นอย่างมาก

ประการที่สี่ ในคดีที่จำเลยไม่ปรากฏตัวต่อ ศาล และไม่สามารถจับจำเลยตามหมายจับของศาลได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาล กล่าวคือ ศาลไม่สามารถยกคดีขึ้นมาพิจารณาคดีได้เลย ทำให้ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมานั้น ไม่สามารถบังคับใช้ได้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของ กระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็น กรณีที่สิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะก่อนที่คดีจะขึ้นสู่ ศาลนั้นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ จะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวม พยานหลักฐาน ใต้วงข้อเท็จจริงในคดี ซึ่งต้องใช้ กำลังคน และกำลังทรัพย์ ในการดำเนินการดังกล่าว และเมื่อสำนวนส่งมาให้อัยการสูงสุด อัยการสูงสุด เห็นสมควรฟ้องคดี แต่เมื่อคดีขึ้นมาสู่ศาลกลับไม่ สามารถเริ่มต้นพิจารณาคดีได้ จึงทำให้เสียเวลา และเสีย งบประมาณไปโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งยังเป็นปัญหาใน การปราบปรามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทุจริตและ ประพฤติมิชอบด้วย

จากการศึกษา จะเห็นได้ว่า ในการดำเนินคดี อาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกานั้น พบว่ามี คดีที่จำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาลในวันนัดพิจารณาคดี ครั้งแรก เช่น คดีหมายเลขดำที่ อม.1/2251 คดี หมายเลขดำที่ อม.3/2551 และคดีหมายเลขดำที่ อม. 15/2551 เป็นต้น

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาของผู้ พินักษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง

ระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นระบบการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน เพราะหากใช้ระบบวิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาเหมือนเช่นในอดีต ย่อมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษได้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้นก็พบว่าผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น เป็นผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือเป็นผู้พิพากษาอาวุโสที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งมีอายุราชการในการทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 20-25 ปี ในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ซึ่งเป็นตุลาการของศาลยุติธรรม จะเห็นได้ว่า ระบบการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมนั้นใช้ระบบการพิจารณาคดีแบบกล่าวหา ทำให้ผู้พิพากษาศาลฎีกามีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในด้านการพิจารณาคดีแบบกล่าวหา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นแผนกคดีหนึ่งในศาลฎีกาแต่กฎหมายกำหนดให้การพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ระบบวิธีพิจารณาคดีในระบบไต่สวน ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ในการนั่งพิจารณาคดีผู้พิพากษาจะเน้นการนำวิธีปฏิบัติในกระบวนการพิจารณาคดีแบบกล่าวหามาใช้กับการพิจารณาคดีแบบไต่สวน เช่น ศาลรับฟังเพียงคำเบิกความของคู่ความทั้งสองฝ่าย โดยมีได้ซักถามคู่ความเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังมีข้อสงสัย เป็นต้น ซึ่งเป็นอำนาจของศาลที่มีเฉพาะในระบบวิธีพิจารณาคดีในระบบไต่สวนเท่านั้น จนเกิดเป็นช่องว่างของกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่จะต้องใช้หลักการพิจารณาคดีแบบไต่สวน แต่ในทางปฏิบัติผู้พิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกลับใช้ความเชี่ยวชาญในวิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหามาใช้ในรูปแบบของการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน ย่อมส่งผลทำให้การพิจารณาคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่งผลต่อการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ตลอดจนลักษณะของการพิจารณาคดีที่ควรจะต้องเป็นการพิจารณาคดีในเชิงรุก มิใช่เชิงรับแบบวิธีพิจารณาคดีใน

ระบบกล่าวหา ทำให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาคดีของศาลอาจเกิดความสับสนต่อกระบวนการพิจารณาคดี ตลอดจนส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการพิจารณาคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการภายหลังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นพบว่า ภายหลังจากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาคดีเสร็จสิ้นลง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะออกหมายเรียกคู่ความให้มาฟังคำพิพากษา แต่เมื่อถึงวันนัดฟังคำพิพากษาแล้ว จำเลยกลับไม่มาฟังคำพิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาเป็นผลร้ายแก่จำเลย เมื่อศาลออกหมายจับจำเลยในคดีแล้ว จำเลยจะหลบหนีการบังคับโทษตามคำพิพากษา เช่น คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ อม.2/2551 (คดีคลองด่าน) คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ อม.1/2550 (คดีที่ดินรัชดา) คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ อม. 7/2556 (คดีรถดับเพลิง)² เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาแล้ว จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543 ให้การดำเนินการตามหมายจับของศาลนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีภารกิจในการช่วยเหลือป้องกันและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนหลายประการ และเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ พบว่าไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจับกุมจำเลยให้เป็นอำนาจ

² ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.supremecourt.or.th/>. [2559, 9 กรกฎาคม].

หน้าที่ของหน่วยงานภายในฝ่ายปกครองหรือสำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติเป็นการเฉพาะ จึงเป็นปัญหาในเรื่องของ
การขาดหน่วยงานกลางในการบังคับโทษตามคำ
พิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง

5. สรุปและเสนอแนะ

ประการแรกแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อ
กฎหมายเกี่ยวกับการเริ่มต้นพิจารณาคดีในศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้
ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 25 วรรค
สอง³ แก้ไขเป็น “ในวันยื่นฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัว
มาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลย เมื่อศาลเชื่อว่า
เป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถาม
ว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง
คำให้การของจำเลยให้บันทึกไว้ ถ้าจำเลยไม่ให้การก็
ให้บันทึกไว้”

เพิ่มวรรคสาม “ให้โจทก์ส่งสำนวนการไต่สวน
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักใน
การพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน และศาลอาจไต่สวนหา
ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่
เห็นสมควร”

เสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้
ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 27 แก้ไข
เป็น “เมื่อได้มีคำสั่งประทับฟ้องแล้วให้ศาลส่งสำเนา
ฟ้องแก่จำเลย เว้นแต่จำเลยจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อน

³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี
พิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.
2542 มาตรา 25 “ การ ฟ้อง คดีอาญา ตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ไม่ต้องไต่สวนมูล
ฟ้อง

ในวันยื่นฟ้องให้โจทก์ส่งสำนวนการไต่สวนของ
คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักในการ
พิจารณาและรวมไว้ในสำนวน และศาลอาจไต่สวนหา
ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่
เห็นสมควร”

แล้ว และให้ศาลกำหนดวันนัดตรวจพยานหลักฐาน
โดยให้โจทก์และจำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่
วันนับแต่วันที่จำเลยได้รับสำเนาฟ้องให้จำเลยมีสิทธิ
ขอตรวจและขอคัดสำเนาเอกสารในสำนวนการไต่สวน
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.”

ให้มีการแก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดี
ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง พ.ศ. 2543 ข้อ 8 วรรคสอง⁴ “เมื่อจำเลยมา
หรือคุมตัวศาลในวันฟ้อง ให้ผู้พิพากษาประจำแผนก
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา
เป็นผู้พิจารณาในการชั่งหรือปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว
หากไม่นำตัวจำเลยมาศาลให้โจทก์ระบุที่อยู่จริงของ
จำเลยมาในฟ้อง”

ประการที่สองแนวทางแก้ไขปัญหาคอขวด
เกี่ยวกับแนวทางการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาศาล
ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายใหม่ โดยการ
บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน
ไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อพิจารณาจาก
บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542
มาตรา 5 ที่กำหนดให้ศาลต้องยึดสำนวนของ
คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี และ
อาจไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ตามที่เห็นสมควร โดย
ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือ
หลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้
ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วย
ราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน
ท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้
นอกจากนี้ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อ

⁴ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนก
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543
ข้อ 8 วรรคสอง “หากโจทก์นำตัวจำเลยมาศาลในวัน
ฟ้อง ให้ผู้พิพากษาประจำแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาในการ
ชั่งหรือปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว หากไม่นำตัวจำเลยมา
ศาลให้โจทก์ระบุที่อยู่จริงของจำเลยมาในฟ้อง”

ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายเพื่อให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม ให้บุคคล คณะบุคคล หรือหน่วยงานให้ความร่วมมือในการดำเนินการใด ๆ ตามที่ศาลขอหรือมอบหมาย นั้น เป็นเพียงการวางหลักการกว้าง ๆ ในการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน ที่ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงในคดี ให้เพียงพอต่อการพิพากษา และเมื่อพิจารณาข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543 ที่บัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตรวจและไต่สวนพยานหลักฐาน ซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทบัญญัติกฎหมายแล้ว ก็เป็นการกำหนดเฉพาะหลักเกณฑ์ในการไต่สวนพยานหลักฐาน ซึ่งยังไม่มีข้อกำหนดขึ้นตอนหรืออธิบายรายละเอียดของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนอย่างชัดเจน

ประการที่สามแนวทางแก้ไขปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขาดหน่วยงานกลางเพื่อบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เสนอโดยแก้ไขกฎหมายให้ศาลมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานของรัฐเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือหมายของศาลได้ แต่ก็อาจไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการมีองค์กรโดยเฉพาะเหมือน Court Marshal จึงเห็นควรให้มีการแก้ไข โดยการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหน่วยงานกลางขึ้นมาหน่วยงานหนึ่งซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการตามคำสั่งของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้มีอำนาจในการกระทำการตามคำสั่งศาลอันรวมถึงการนำตัวจำเลยเข้ามารับโทษตามหมายจับของศาลด้วย โดยหน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีลักษณะเป็นหน่วยงานอิสระที่ฝ่ายบริหารไม่สามารถควบคุมสั่งการได้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีการให้คุณและโทษแก่บุคคลผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

6. บรรณานุกรม

- [1] คณิต ฌ นคร. (2546). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- [2] จรัญ ภักดีธนากุล. (2557). **กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์.
- [3] สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2545). **คำอธิบายการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- [4] อุทัย อาทิวา. (2554). **รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด วี.เจ.พรินต์ติ้ง.
- [5] Fisher, Howard D. (1997). **German Legal System and Legal Language**. London: Cavendish Publishing Limited.
- [6] Langbein, John H. (1977). **Comparative Criminal Procedure: Germany**. New York: West Publishing co.